

Stiftelsen Lovdata

Årsmelding 2008

Lovdata er Norges sentrale leverandør av rettslig informasjon

På Lovdatas nettsted www.lovdata.no ligger viktige og sentrale rettskilder gratis tilgjengelig. Informasjonen omfatter lover og forskrifter - som til sammen bestemmer borgernes rettigheter og plikter – samt nye avgjørelser fra Høyesterett, lagmannsrettene og Menneskerettsdomstolen i Strasbourg. Nettstedet har mellom to og tre millioner oppslag i måneden, og svært mange andre nettsteder benytter lenker til Lovdatas startside eller direkte til en lov eller forskrift. For advokater og jurister som har behov for avanserte søke- og fremfinningsmuligheter tilbyr Lovdata et system tilpasset profesjonelle brukere - *Lovdata Online*. Lovdata har en sentral rolle i forvaltningen av regelverk, blant annet ved å bidra til utgivelsen av *Norsk Lovtidend* og ved en kontinuerlig konsolidering av lover og forskrifter, dvs. innarbeiding av endringer i hele det norske regelverket.

Lovdatas organisering og formål

Lovdata er en privat stiftelse opprettet av Justisdepartementet og Det juridiske fakultet ved Universitet i Oslo. Lovdata har som formål å opprette og drive rettslige informasjonssystemer. Lovdatas vedtekter pålegger stiftelsen å drive etter forretningsmessige prinsipper, og den driver uten subsidier fra det offentlige. I Lovdatas styre sitter representanter for Justisdepartementet, Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo, Stortinget, Den Norske Advokatforening og Den Norske Dommerforening. Lovdata har en solid forankring i såvel sentrale, offentlige institusjoner som i det private næringsliv.

Lovdatas samarbeidspartnere

Lovdata samarbeider med Domstoladministrasjonen og domstolene om elektronisk publisering av rettsavgjørelser, også avgjørelser som ikke blir publisert på annen måte. Lovdata bidrar også til publisering av konvensjonelle trykksaker som *Norges Lover*, *Overenskomster med fremmede stater* og *Cappelenes særtrykk*. Lovdata har utstrakt kontakt med de juridiske fakultetene, noe som blant annet konkret resulterer i at Lovdata finansierer vitenskaplige assistentstillinger, utgir tidsskrifter og sørger for tilgang til Lovdata for studenter og lærere.

System for profesjonelle brukere

Advokater, forvaltningen, rettsvesenet, næringslivet og undervisningssektoren er profesjonelle brukere av rettslig informasjon. *Lovdata Online* er tilpasset disse gruppene, og systemet omfatter lover, forskrifter, rettsavgjørelser, uttalelser og vedtak, forarbeider, juridisk litteratur mv. – i til sammen mer enn 130 databaser. Tilbudet inkluderer EUR-Lex – EUs rettslige informasjonssystem - samt alle direktiver og forordninger som er inkludert i EØS-avtalen i norsk oversettelse. Lovdata vedlikeholder et stort antall lenker mellom norske rettskilder og rettskildene for EØS og EU.

Innhold

	side
Tilbakeblikk på 2008 _____	4
Organisasjon og oppgaver _____	4
Styret _____	5
Regelforvaltning _____	5
Samarbeid med domstolene _____	6
Samarbeid med universitetene _____	6
Samarbeid med forlag _____	7
Tidsskrifter _____	7
Nettpublisering _____	8
<i>Lovdatas nettsted</i> _____	8
<i>Varsling fra Lovdata</i> _____	8
<i>UDs traktatregister</i> _____	9
System for profesjonelle brukere _____	9
Markedsføring og kontakt med brukere _____	10
<i>Kursvirksomhet</i> _____	10
Kort blikk på utviklingen av Lovdatas prisede produkter _____	11
Ansatte _____	12
Merknader til regnskapet for 2008 _____	12
Utsiktene for 2009 _____	13
Regnskap _____	13
<i>Regnskapsprinsipper</i> _____	13
<i>Driftsregnskap</i> _____	14
<i>Balanse</i> _____	15
<i>Noter til regnskapet</i> _____	16
<i>Revisjonsberetning</i> _____	18

Tilbakeblikk på 2008

Kunngjøring av regelverk

Etter oppdrag fra Justisdepartementet utfører Lovdata den elektroniske kunngjøringen av lover og forskrifter og utgir også papirutgaven av *Norsk Lovtidend*. I Norge har den elektroniske kunngjøringen også vært den offisielle kunngjøringen siden 1. januar 2001.

I 2008 ble det gitt 123 lover og 1666 forskrifter mv. En stor del av Lovdatas arbeid i forbindelse med kunngjøringen består i teknisk kvalitetssikring av tekstene, jf. avsnittet nedenfor om *regelforvaltning*.

Lovdatas nettsted

Antall oppslag på gratissidene www.lovdata.no er ca. 30 millioner på årsbasis. Omtrent halvparten av oppslagene gjelder lovene.

Tjenesten *Varsling fra Lovdata*, som melder fra om endringer i lover og forskrifter og om nye høyesteretts- og lagmannsrettsavgjørelser, økte antall abonnenter med ca. 20%.

Informasjonssystem for profesjonelle brukere

En viktig målsetning for Lovdata er å bedre tilgjengeligheten av rettskildene samt å gjøre brukerne oppmerksomme på endringer i regelverket og nye rettsavgjørelser. Det er også viktig å gjøre samlingene av rettskilder mest mulig komplette og

synliggjøre de interne lenkene, og de innbyrdes forbindelsene mellom de ulike rettskildene. Lovdata legger derfor stor vekt på både å utbygge databasene og forbedre navigasjonsmulighetene i systemet.

I løpet av året ble følgende nye baser etablert: Preimplantasjonsdiagnostikknemnda, Tvisteløsningsnemnda etter arbeidsmiljøloven, Tilsynsutvalget for dommere, Klagenemnda for miljøinformasjon, regelverket til Norges idrettsforbund og paralympiske komité, United Nations Human Rights, Statsrådsforedrag og Erstatning for strafforfølgning fra Statens sivilrettsforvaltning.

Antall abonnenter økte med ca. 6% i løpet av 2008. Bruken av systemet, målt i antall timer, økte med nesten 30%.

Lovdata har en aktiv dialog med abonnenter og brukere. Det legges stor vekt på tilgjengelighet og rask løsning av feil og problemer som brukerne melder om. I tillegg holdes det jevnlig kurs i bruk av systemene. I 2008 deltok over 400 personer på Lovdatakurs.

I juli 2008 introduserte Lovdata ny funksjonalitet i systemet med mulighetene for å opprette personlig bruker og skrive merknader. Formålet var å øke nytteverdien av systemet for den enkelte.

Organisasjon og oppgaver

Stiftelsen Lovdata er en allmenntilgjengelig institusjon opprettet av Justisdepartementet og Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Lovdatas formål er å opprette, vedlikeholde og drive systemer for rettslig informasjon. Driften skal være selvfinansierende.

Lovdata samarbeider med Stortinget, forvaltningen, domstoler og universitetene for å gjøre rettskildene i Norge mest mulig tilgjengelige. Lovdata ser det som sin oppgave å tilby generelle og komplette databaser over de ulike rettskildene. Lovdata leverer også tekst til forlag som tilbyr både tradisjonelle og elektroniske publikasjoner på spesielle rettsområder.

Styret

Fem sentrale institusjoner innen rettslivet i Norge har anledning til å oppnevne hvert sitt medlem til Lovdatas styre. Lederen utpekes av Justisdepartementet. Ved årets slutt var styrets sammensetning følgende:

PROFESSOR KNUT KAASEN (*styrets leder*)
oppnevnt av Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo

EKSPEDISJONSSJEF MARIANNE VOLLAN
oppnevnt av Justisdepartementet

ADVOKAT PER RACIN FOSMARK
oppnevnt av Den Norske Advokatforening

I januar 2009 ble advokat Randi Birgitte Bull oppnevnt som nytt styremedlem av Advokatforeningen, idet advokat Per Racin Fosmark var utnevnt til lagdommer ved Borgarting lagmannsrett.

LAGDOMMER REGINE RAMM BJERKE
oppnevnt av Den Norske Dommerforening

DIREKTØR HANS BRATTESTÅ
oppnevnt av Stortinget

Regelforvaltning

I likhet med andre høyt utviklede land har Norge et omfattende og dynamisk regelverk som på mange måter kan ses som et formalisert speilbilde av samfunnet. Regelverket utvikler seg i takt med samfunnet. I Norge har vi god oversikt over dette regelverket. Dette skyldes blant annet Lovdatas innsats med teknisk kvalitetssikring og konsolidering av lover og forskrifter.

I forbindelse med utgivelsen av *Norsk Lovtidend* blir nye lover og forskrifter sendt inn til Lovdata, hvor de blir registrert og kodet. Henvisninger, ikrafttredelser, opphevelser og forskriftshjemler blir kontrollert mot eksisterende regelverk. Det spesielle i Norge er at hele regelverket blir konsolidert, ikke bare lovene, men også de sentrale og lokale forskriftene. At et regelverk blir konsolidert, betyr at nye endringer fortløpende blir innarbeidet i den gamle loven eller forskriften, slik at man kan finne frem til den gjeldende ordlyden uten å måtte drive detektivarbeid. Konsolidering betyr også at man fjerner opphevede tekster og tekster som ikke lenger har noen betydning fordi de er innarbeidet i en annen tekst. Slike tidligere versjoner blir lagret i et historisk arkiv. Dette kontroll- og konsolideringsarbeidet bidrar til at formelle feil i regelverket blir avdekket på et tidlig tidspunkt.

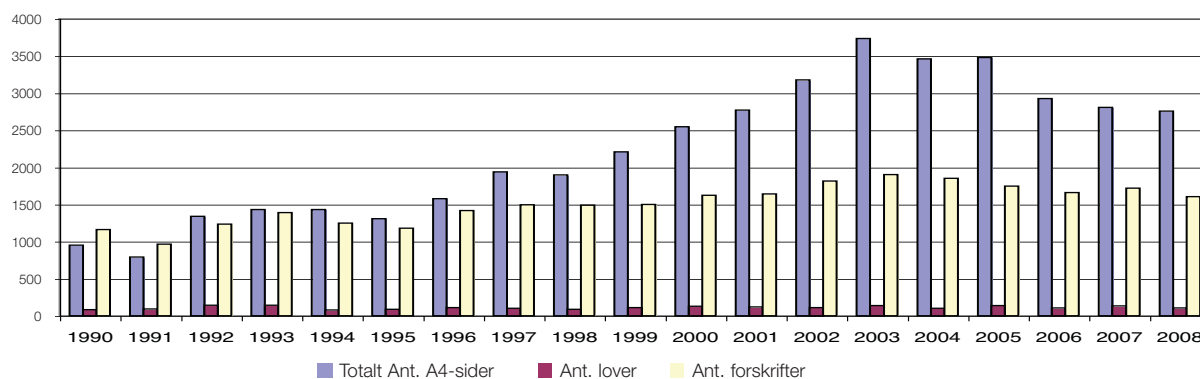
I Norge har vi ca. 770 lover og ca. 12.000 forskrifter mv. I 2008 ble det gitt 123 lover og 1.666 forskrifter. De fleste av disse var såkalte endringslover og endringsforskrifter, og medførte at det måtte foretas mange tusen endringer i de eksisterende lovene og forskriftene.

Utviklingen av regelproduksjonen i Norge de siste årene fremgår av figuren nedenfor som angir antall lover og forskrifter som er kunngjort i *Norsk Lovtidend*:

Omfanget av *Norsk Lovtidend* viste et hopp på ca. 70% i 1992 og holdt seg på dette høye nivået frem til 1996. Til og med 2003 økte omfanget kraftig. I dag er antall sider i *Norsk Lovtidend* ca. tre ganger så stort som før 1992. Vi ser også at det ikke først og fremst er antall lover og forskrifter som har økt, men antall sider i *Norsk Lovtidend*. Siden 2003 har antall kunngjorte forskrifter falt noe.

Økningen i omfanget av *Norsk Lovtidend* har ikke medført at den til en hver tid gjeldende mengden av lover og forskrifter har økt tilsvarende. Dette skyldes at nytt regelverk stort sett erstatter gammelt regelverk. Økningen i volumet kan best forklares ved at regelverket nå endres oftere enn tidligere.

Utviklingen av omfanget av Norsk Lovtidend

Samarbeid med domstolene

Gjennom avtale med Domstoladministrasjonen bidrar Lovdata til publiseringen av rettsavgjørelser fra Høyesterett, lagmannsrettene og tingrettene.

Avgjørelsene som mottas fra domstolene blir gjennomgått og kodet. Henvisninger til lover og andre avgjørelser blir standardisert, slik at de kan utnyttes til kryssreferansesøk og andre hypertext-funksjoner. Straffesaker og en del andre saker blir anonymisert.

Det sees at antall saker Lovdata mottar fra domstolene har endret seg lite de siste årene. Lovdata mottar alle avgjørelser fra Høyesterett. Fra lagmannsrettene mottas de fleste avgjørelser, men ikke alle. Fra tingrettene mottas bare et lite utvalg av avgjørelser.

Mottatte avgjørelser

Domstol	Sivile saker				Straffesaker			
	2008*	2007	2006	2005	2008*	2007	2006	2005
Høyesterett	89	87	90	77	86	97	81	110
Høyesteretts ankeutvalg	973	944	976	806	1057	1042	1007	966
Agder lagmannsrett	142	136	158	162	212	193	238	206
Borgarting lagmannsrett	785	808	720	621	443	540	493	379
Eidsivating lagmannsrett	108	126	127	148	118	146	124	119
Frostating lagmannsrett	158	169	228	240	141	140	179	160
Gulating lagmannsrett	276	355	352	359	257	294	299	224
Hålogaland lagmannsrett	137	183	227	167	171	153	142	145
Oslo tingrett	216	315	375	137	222	271	314	127
Andre tingretter	139	183	192	107	151	155	124	75

* Tallene for 2008 er ikke fullstendige fordi alle avgjørelsene ennå ikke er mottatt fra domstolene.

Samarbeid med universitetene

Lovdata har et nært samarbeid med de juridiske fakultene i Oslo, Bergen og Tromsø. Dette samarbeidet tar flere former. Blant annet er det inngått fastprisavtaler om bruk av systemet innen rammen av et gitt antall samtidige innganger. Ordningen bidrar til at et stort antall studenter får Lovdata-erfaring i studietiden.

Lovdata finansierer også stillinger for vitenskapelige assistenter både ved Senter for rettsinformatikk og Senter for europarett. Stillingene ved Senter for europarett er blant annet knyttet til redaksjonen for tidsskriftet *EuroRett*. Ved Senter for retts-

informatikk er stillingen knyttet til et forskningsprogram i rettslige informasjonssystemer og kommunikasjonsprosesser. Lovdata bidrar også med midler til Senter for menneskerettigheter - noe som gjør det mulig for senteret å utarbeide sammendrag av utvalgte saker fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg.

Lovdata tilbyr videre deltidsstillinger til juridiske studenter. Studentene deltar i redaksjonsarbeidet i Lovdata og er blant annet med på å bygge opp nye databaser.

Samarbeid med forlag

Lovdata bidrar til produksjonen av en rekke viktige trykksaker for regelverk og avgjørelser.

Lovdata utgir *Norsk Lovtidend* i både nett- og papirversjon etter oppdrag fra Justisdepartementet. Lovdata produserer trykkegrunnlaget til *Overenskomster med fremmede stater* etter oppdrag fra Utenriksdepartementet.

Lovdata samarbeider med Lovsamlingsfondet om produksjonen av *Norges Lover*.

For Nordisk Skibsrederforening produseres trykkesatsen til *Nordiske Domme i Sjøfartsanliggender*. For Cappelen Akademisk Forlag lages trykkesatsen til mer enn 200 særtrykk i året, i tillegg til en rekke spesialiserte lovsamlinger. Teksten til lovsamlinger leveres også til blant annet Gyldendal Akademisk forlag og Cappelen Akademisk Forlag.

Tidsskrifter

Norsk Lovtidend

Den offisielle kunngjøringen av lover og forskrifter i *Norsk Lovtidend* har foregått på nettet siden 2001. Kunngjøring foretas normalt et par ganger i uken. Kunngjøringen på nettet betyr at tiden som går fra en lov/forskrift blir vedtatt til den blir kunngjort er betydelig kortet ned. Det er fremdeles mulig å abonnere på en papirversjon av *Norsk Lovtidend*, som utkommer gjennomsnittlig et par ganger i måneden.

EuroRett

Formålet med *EuroRett* er å gi et bilde av hva som skjer innenfor EU-retten på en enkel og oversiktlig måte - slik at praktiserende jurister og andre interesserte raskt kan finne frem til de relevante kildene. *EuroRett* har abonnenter over hele Skandinavia og utkommer med 20 nummer i året.

EuroRett er den største norskspråklige publikasjonen av denne typen. Redaktørene ved Senter for europarett ved Universitetet i Oslo følger kontinuerlig et stort antall juridiske databaser, tidsskrifter og andre publikasjoner. Viktige avgjørelser fra EF-dom-

stolen og EFTA-domstolen refereres ca. en uke etter domsavsigelsen. Norske rettsavgjørelser med tilknytning til EØS- og EU-retten refereres så snart de er avsagt. I tillegg gis det informasjon om nye forarbeider, uttalelser, vedtak mv., og det gis en oversikt over relevant litteratur og tidsskriftartikler.

Lov&Data

Lov&Data er ledende innen Norden med hensyn til dekning av nyheter med rettsinformatisk interesse. Hovedvekten er lagt på nyheter fra de skandinaviske landene, men hele verden dekkes i utgangspunktet. *Lov&Data* bringer også referater av nye rettsavgjørelser, idet den hurtige teknologiske utviklingen gjør at mye ny juss på dette området nettopp blir skapt gjennom avgjørelser. Tidsskriftet *Lov&Data* utkommer med fire nummer i året.

Professor dr. juris Jon Bing (Universitetet i Oslo) er ansvarlig redaktør, adjunkt Henrik Udsen (Københavns universitet) og advokat Janne Glæsel (Gorissen Federspiel Kierkegaard) er redaktører for Danmark og doktorand Daniel Westman (Stockholms universitet) for Sverige. Kari Gyllander (Lovdata) er medredaktør.

Nettpublisering

Lovdata har erfaring med publisering på www siden 1995. På grunn av Lovdatas mange brukere blir det lagt stor vekt på:

- at utstyr og driftsmiljø er fysisk sikret
- at utstyret har den nødvendige kapasitet og er sikret mot driftsforstyrrelser av ulike slag
- at nye rettskilder blir gjort tilgjengelige så raskt som mulig
- at innholdet i databasene er korrekt
- at reglene for anonymisering av avgjørelser, uttalelser osv. utfra personvern hensyn blir fulgt.

Lovdatas nettsted

Lovdatas nettsted (www.lovdata.no) har ca. 2.5 millioner oppslag i måneden. Formålet med nettstedet er å gi alle tilgang til oppdaterte lover og forskrifter og til nye avgjørelser fra Høyesterett og lagmannsrettene. Tusenvis av andre nettsteder har lenker til Lovdatas sider og sikrer seg dermed at de alltid kan vise til siste versjon av en lov eller forskrift. Lovdatas nettsted er således blitt en viktig informasjonskilde for nettbrukere over hele landet.

Nettstedet inneholder blant annet:

- den elektroniske utgaven av *Norsk Lovtidend*
- alle lover og sentrale og lokale forskrifter i konsolidert form
- nye høyesteretts- og lagmannsrettsavgjørelser
- norske sammendrag av avgjørelser fra Menneskerettsdomstolen i Strasbourg.

Man kan navigere på sidene ved søk eller ved oppslag i kronologiske, alfabetiske, systematiske eller næringsrettede registre. Avgjørelsene er utstyrt med lenker til de sentrale lovparagrafene. Avgjørelsene blir liggende på Lovdatas gratissider i opptil 6 måneder.

Varsling fra Lovdata

Abonnenter på tjenesten *Varsling fra Lovdata* (www.lovdata.no/varsle) får varsel om endringer i lover og forskrifter pr. e-post. Brukerne kan velge regelverk innenfor et bestemt rettsområde - som for eksempel HMS - eller angi egne lover/forskrifter. I tillegg sendes melding om nye høyesteretts- og lagmannsrettsavgjørelser knyttet til lovene/forskriftene det abonneres på. I løpet av 2008 steg antall abonnenter med ca. 20%.

I tillegg opererer Lovdata en RSS (Really Simple Syndication) feed som automatisk oppdateres når det blir lagt ut nye

- nyheter
- lover eller forskrifter
- høyesteretts- eller lagmannsrettsavgjørelser
- nye hefter av *Norsk Lovtidend* i pdf-format.

En bruker som har installert en RSS feed på sin PC vil da bli varslet hver gang disse sidene blir oppdatert med nye dokumenter.

UDs traktatregister

UDs *Traktatregister* (www.lovdata.no/traktater) driftes av Lovdata. Basen, som er utviklet i samarbeid mellom Utenriksdepartementet og Lovdata, omfatter alle gjeldende traktater hvor Norge er part. Basen inneholder registeropplysninger om traktatene i tillegg til fulltekst av traktater som er publisert i *Overenskomster med fremmede stater* fra og med 1992. Tekstene finnes både på norsk og originalspråket, som oftest engelsk.

System for profesjonelle brukere

Systemet *Lovdata Online* er beregnet på profesjonelle brukere som for eksempel ansatte i advokatfirmaer, forvaltning, rettsvesen, næringsliv og undervisningssektoren.

Lovdata Online gir brukerne et effektivt verktøy i det juridiske arbeidet. Systemet inneholder avanserte søke- og fremfinningsmuligheter – med blant annet utstrakt bruk av krysskoblinger. Med utgangspunkt i en lovparagraf kan man for eksempel hoppe direkte til rettsavgjørelser som henviser til paragrafen, til merknadene i odelstingsproposisjon- og til forskrifter som er hjemlet i paragrafen.

Lovdata Online, inneholder følgende rettskilder:

- Norske rettskilder: Lover, forskrifter, forarbeider, rettsavgjørelser, uttalelser, vedtak og juridiske artikler.
- EØS-avtalen med over 5000 oversatte direktiver og forordninger, dokumenter fra EFTAs overvåkningsorgan, EØS-komiteens beslutninger samt avgjørelser fra EFTA-domstolen.
- EUR-LEX: den engelske versjonen av EU-kommisjonens rettslige informasjonssystem.

Ved en systematisk utbygging av lenker mellom EØS/EU-kildene og norske lover og forskrifter, tilstreber *Lovdata* å øke tilgjengeligheten av dette kompliserte regelverket og synliggjøre sammenhengen med norske regler.

Lovdata Online ajourføres og utbygges kontinuerlig. Det inneholder totalt mer enn 130 databaser. I løpet av året ble følgende nye baser etablert:

Preimplantasjonsdiagnostiknemnda. Databasen (PGD) inneholder saker fra med 2008 da nemnda ble opprettet for å behandle klagesaker i henhold til bioteknologiloven kapittel 2A om "Preimplantasjonsdiagnostikk m.m."

Tvisteløsningsnemnda etter arbeidsmiljøloven.

Databasen (TLN) inneholder vedtak vedrørende tvister om rett til redusert eller fleksibel arbeidstid, fritak fra nattarbeid, overtidarbeid og merarbeid, fortrinnsrett for deltidsansatte samt rett til permisjon, herunder utdanningspermisjon og permisjon i tilknytning til fødsel.

Tilsynsutvalget for dommere. Databasen (TUSAK) inneholder vedtak i disiplinærsaker for dommere i tingrettene, lagmannsrettene og Høyesterett, samt i jordskifterettene og jordskifteoverrettene. Tilsyns-

utvalgets viktigste rettesnor er å arbeide for å avdekke forhold som er egnet til å svekke tilliten til domstolene.

Klagenemnda for miljøinformasjon. Databasen (KMI) inneholder vedtak i saker hvor en privat virksomhet nekter å svare eller gi fullstendig miljøinformasjon etter henvendelse fra en utenforstående, jf. miljøinformasjonsloven kapittel 4 og produktkontrollloven § 10.

Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Databasene (NIFL og NIFF) inneholder NIFs eget regelverk bestående av en lov vedtatt av Idrettstinget samt et underordnet regelverk bestående av bestemmelser vedtatt av Idrettsstyret.

United Nations Human Rights. Databasen (UNHR) inneholder individklager mot Norge i henhold til FN's følgende 3 menneskerettighetskonvensjoner: rasediskrimineringskonvensjonen (CERD), konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (CCPR) og torturkonvensjonen (CAT).

Statsrådsforedrag. Databasen (PRE) inneholder foredragene som følger kongelige resolusjoner som vedtas i statsråd. Basen omfatter foredrag fra og med 2008, samt noen få foredrag fra 2007.

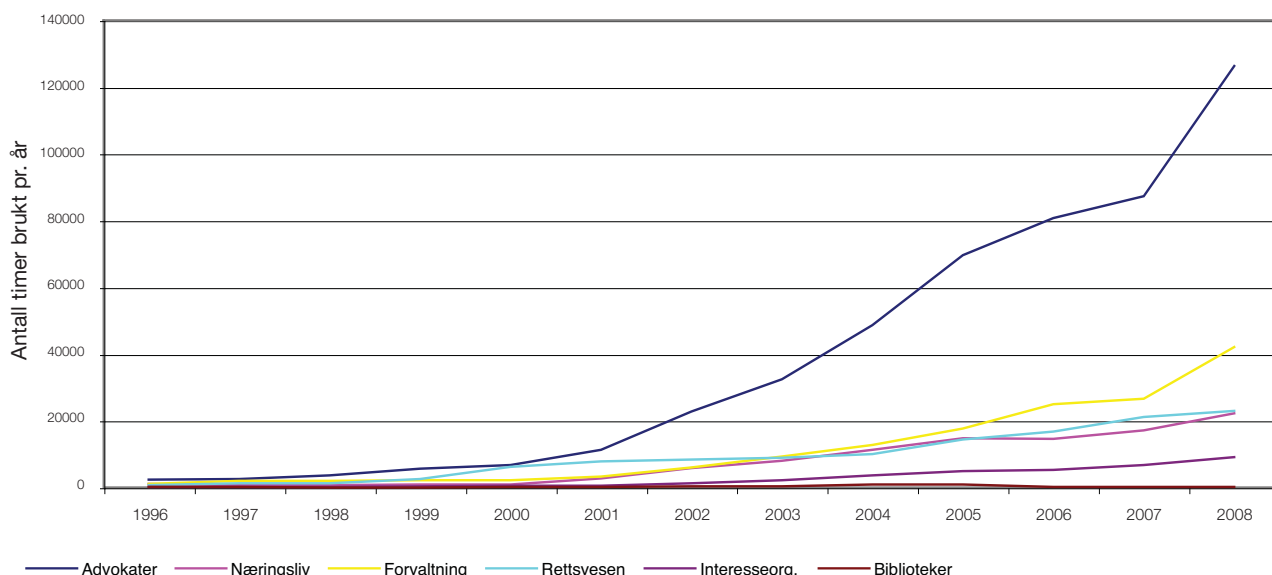
Statens sivilrettsforvaltning - erstatning for strafforfølgning. Databasen (ESTR) inneholder avgjørelse i saker hvor det søkes om erstatning for strafforfølgning. Avgjørelsene er ikke å anse som enkeltvedtak og kan derfor ikke påklages til overordnet forvaltningsorgan. Klager kan bringes inn for retten.

Bruken av *Lovdata Online* har økt kraftig siden år 2000. Advokater og forvaltningen står for den største delen av denne økningen, men også andre brukergrupper benytter systemet i stadig økende grad, jf. figuren på neste side.

Lovdata DVD med norske rettskilder inneholder de fleste av basene i *Lovdata Online*.

Lovdatas første CD utkom i 1990. I 2000 var systemet blitt så stort at det måtte utgis på flere CD-plater. Fra og med 2003 ble systemet igjen samlet på en DVD-plate. Antall solgte plater nådde en topp i 2000 og har siden falt som et resultat av at mange av brukerne har gått over til det webbaserte *Lovdata Online*.

Markedssegmenter Lovdata online

Markedsføring og kontakt med brukere

Lovdatas markedsføring er i stor grad basert på direkte kontakt med eksisterende og potensielle kunder. Den viktigste markedsføringsstrategien er å være serviceorientert og gi brukerne informasjon og råd som løser problemene deres hurtig og effektivt.

Lovdatas nettsted er populært, og det er derfor viktig å videreutvikle disse sidene på en hensiktsmessig måte. Kommunikasjon via e-post og telefon er en sentral beskjeftigelse i markedsføringsarbeidet. Abonnenter får dessuten gratis brukerstøtte over telefon, og denne kontakten er også viktig for den videre utviklingen av systemene.

Nyhetsbrevet *Nytt fra Lovdata* ble sendt til alle Lovdatas abonnenter to ganger i 2008.

Kursvirksomhet

Det holdes jevnlig kurs i bruk av *Lovdata Online*. De fleste kursene er heldagskurs og inneholder både teori og praktiske øvelser. I 2008 ble det holdt kurs i Hamar, Hønefoss, Tønsberg, Skien, Kristiansand, Stavanger, Haugesund, Bergen, Ålesund,

Orkdal, Trondheim, Tromsø og Århus i Danmark, samt i Lovdatas lokaler i Oslo. I Oslo tilbys det hvert år ca. fire kurs i fremfinning i systemets EØS/EU-rettskilder.

Over halvparten av kursene er bedriftsinterne og derfor tilpasset bedriftens eller etatens behov. Årlig holdes det egne kurs for advokatsekretærer på Treider AS og for studenter på linjen for jus og ledelse ved Høgskolen i Buskerud. Jusstudentene ved Folkeuniversitetet i Trondheim og ved Treider AS gjennomgår også hvert år et spesialtilpasset Lovdata-kurs. To ganger i året inviteres veilederne på Juriteket ved Det juridiske fakultet i Oslo til Lovdata for en oppdatering i bruk av systemet. Disse veilederne holder i sin tur kurs for jusstudentene.

Et kurs i *Lovdata Online* gir nødvendige kunnskaper for å bruke systemet på en effektiv måte, og kurset godkjennes som del av den obligatoriske etterutdanningen for advokater.

Kort blick på utviklingen av Lovdatas prisede produkter

Lovdatas formål er: "å opprette, vedlikeholde og drive systemer for rettslig informasjon. Driften skal være selvfinansierende".

Kravet om selvfinansiering er realisert gjennom å utnytte tilgjengelige publiseringsteknologier til å utvikle produkter for salg. I tillegg til tilbudet på gratissidene har Lovdata valgt som strategi å tilby produkter til det vi kan kalle "profesjonelle rettskildebrukere".

Figuren nedenfor viser inntektsutviklingen siden 1983 for Lovdatas produkter. Vi ser at det er tre produktgrupper som i praksis har preget Lovdatas inntektsutvikling: (a) Online, (b) Publikasjoner og (c) CD/DVD. Online og publikasjonssalget startet allerede i 1983, CD-salget i 1990.

Publikasjonsinntektene har vokst jevnt i alle år. Disse inntektene har dels vært knyttet til produksjonen av *Norsk Lovtidend*, dels til salg av tekst til forlag og utgivelse av egne publikasjoner.

Utviklingen av online-inntektene kan inndeles i tre faser:

1983 til 1997
basert på SIR (linjebasert brukergrensesnitt)

1997 til 2001
basert på WINSIR (Windows-grensesnitt)

fra 2001
basert på WEBSIR (web-grensesnitt)

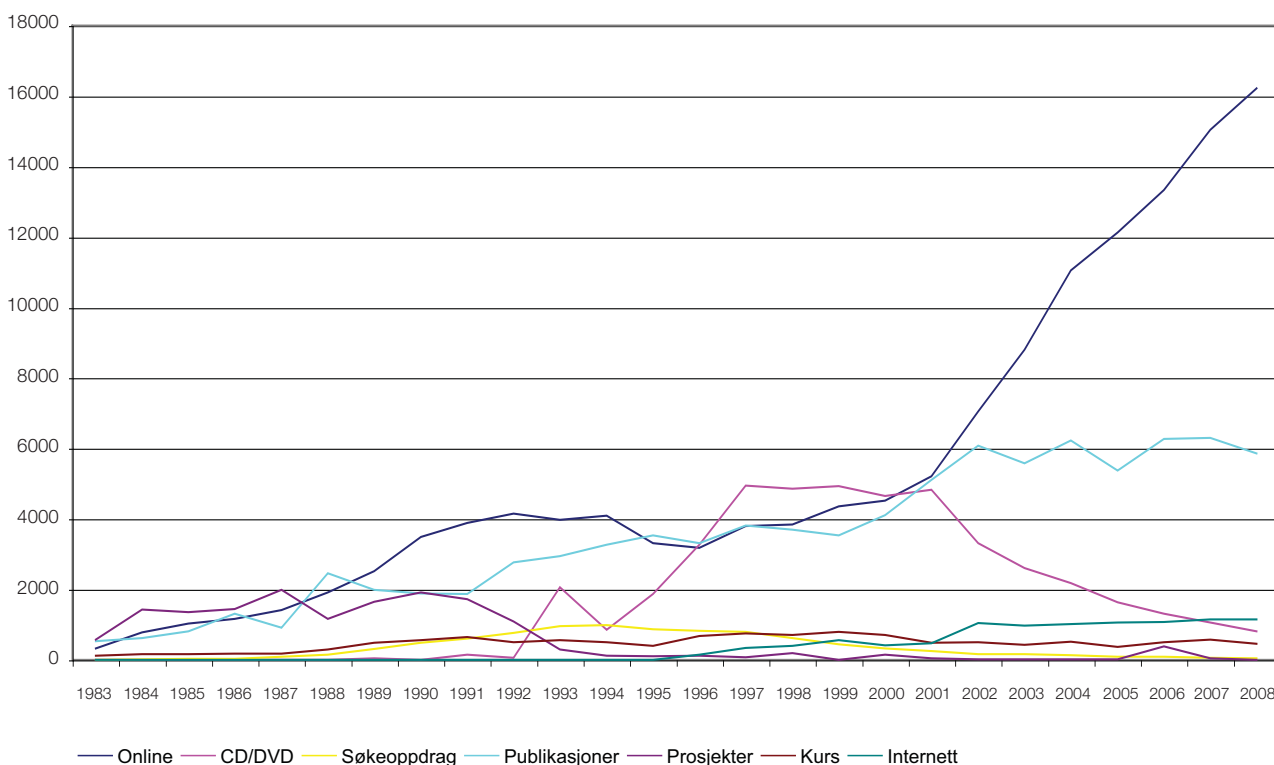
Online-inntektene steg jevnt frem til 1992 - da konkurransen fra CD-en (med dens grafiske grensesnitt) begynte å gjøre seg gjeldende.

Deretter falt de frem til 1997, da det nye online-grensesnittet WINSIR begynte å bli populært. Online-inntektene tok virkelig av i 2002 etter at det web-baserte systemet var blitt introdusert året før.

CD-inntektene steg kraftig frem til 1998, hvorefter de flatet ut frem til 2001. Siden har de falt, idet mange av abonnentene har gått over til online-systemet.

I årene 1996 og 2001 var inntektene fra online, CD og publikasjoner jevnstore. Siden er Lovdatas inntekter blitt mer og mer preget av online-systemet. I 2008 ser vi at online-inntektene er nesten 3 ganger så store som publikasjonsinntektene, og publikasjonsinntektene er over fem ganger så store som DVD-inntektene.

Inntektsfordeling

Ansatte

Administrasjon	Trygve Harvold (direktør) Tone Johannesen Elisabeth Vaakanainen	Redaksjon	Knut Davidsen (redaktør) Tone Merete Myhrvold Ragnhild Botten Weel Kari Gyllander Beate Kronen Dag Trygslund Hoelseth Mari Elton Randi Bjørhei Gudrun Wikheim Amble Kaja Kelder Sonja Bergstrøm
Markedsføring	Aud Manger (markedsjef) Lene Skoli Strand		
Drift og utvikling	Henning Ve (systemsjef) Anne Lise Stray Kristian Torp Ronny André Hansen		

Merknader til regnskapet for 2008

Lovdata har sitt forretningskontor i Oslo. Stiftelsen er en allmenntilgjengelig institusjon og har som formål å opprette, vedlikeholde og drive systemer for rettslig informasjon. Stiftelsen kan påta seg oppdrag fra såvel det offentlige som fra private i forbindelse med dette. Stiftelsen kan også bidra til forskning og utvikling innenfor stiftelsens formål.

I årsregnskapet er forutsetningen for fortsatt drift lagt til grunn, da det etter styrets oppfatning ikke er forhold som skulle tilsi noe annet.

Arbeidsmiljøet i Lovdata er godt og preget av stor stabilitet. Det har ikke vært iverksatt spesielle arbeidsmiljøtiltak i løpet av året. Sykefraværet i 2008 var totalt 97 dager eller ca. 2.1%. Det har ikke vært skader eller ulykker på personer eller materiell i 2008.

Stiftelsens drift har ingen påvirkning på det ytre miljø.

Stiftelsen består av 14 kvinnelige og 6 mannlige fast ansatte. Både styret og ledelsen er bevisst på de samfunnsmessige forventningene om å fremme likestilling i stiftelsen.

Stiftelsen driver kontinuerlig utvikling av egne produkter og støtter forskning ved Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Lovdata har et sikringsfond på kr 15.000.000. Midlene skal bidra til å sikre videre drift i tilfelle endrede forutsetninger av teknologisk, konkurransemessig eller annen art i fremtiden.

Årets resultat er tilført annen egenkapital.

Utsiktene for 2009

Markedet for Lovdatas produkter forventes å ha en positiv utvikling også i 2009. Lovdatas mål er å fortsette utviklingen av både nye databaser og

integrasjonen av eksisterende baser for dermed å øke nytten av systemene for Lovdatas brukere.

Oslo, 18.05.2009

Styret for stiftelsen Lovdata

Knut Kaasen

Hans Brattestå

Regine Ramm Bjerke

Randi B. Bull

Marianne Vollan

Trygve Harvold
direktør

Regnskap

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømanalyse og noteopplysninger. Det er avlagt i samsvar med lov og god regnskapsskikk i Norge for små foretak gjeldende pr. 31. desember 2008. Årsregnskapet er basert på følgende grunnleggende prinsipper:

Inntektsføring- og kostnadstidspunkt - sammenstilling: Inntekt resultatføres som hovedregel når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester. Driftsinntektene er fratrukket merverdiavgift og rabatter. Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Varige driftsmidler: Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte avskrivninger. Ordinære avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlenes økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris.

Fordringer: Fordringer er oppført til pålydende med fradrag for forventede tap.

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnad: Selskapet har pensjonsordninger som gir de ansatte rett til avtalte fremtidige pensjonsytelser, kalt ytelsesplaner.

Skatt: Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 28% på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt ligningsmessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet og nettoført.

Klassifisering og vurdering av balanseposter: Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balanse dagen, samt poster som knytter seg til varekrets løpet. Obligasjonsfondet vurderes til virkelig verdi.

Driftsregnskap

DRIFTSINNTEKTER OG –KOSTNADER	Note	2008	2007	2006
Driftsinntekter:				
Online-systemer		16.218.369	15.040.990	13.333.023
DVD-system		814.480	1.060.845	1.309.510
Internett		1.148.227	1.153.319	1.075.516
Søkeoppdrag		49.226	59.757	88.630
Sats/tekst til publikasjoner		5.865.528	6.298.655	6.274.174
Kurs		451.600	572.290	502.850
Diverse inntekter		8.580	48.672	381.66
Sum driftsinntekter		24.556.010	24.234.528	22.965.363
Driftskostnader:				
Personalkostnader	1	15.202.817	13.407.517	12.693.236
Datakostnader		949.935	833.472	955.833
Andre driftskostnader	2	5.380.374	5.743.550	5.601.249
Adm. og salgskostnader	3	734.638	842.004	646.024
Ordinære avskrivninger	4	1.238.416	1.273.853	957.419
Tap på fordringer		32.525	40.303	15.477
Sum driftskostnader		23.538.705	22.140.699	20.869.238
Driftsresultat		1.017.305	2.093.829	2.096.125
FINANSINNTEKTER OG –KOSTNADER				
Finansinntekter		1.622.453	768.983	404.351
Finansutgifter		43.658	36.047	33.724
Finansresultat		1.578.795	732.936	370.627
Ordinært resultat før skatt		2.596.100	2.826.765	2.466.752
Tilskudd til Universitetet i Oslo		1.470.050	1.342.000	1.313.000
Årsresultat før skatt		1.126.050	1.484.765	1.153.752
Skattekostnad på ordinært resultat	7	355.750	640.126	0
ÅRSRESULTAT		770.300	844.639	1.153.752

Balanse

EIENDELER	Note	2008	2007	2006
Anleggsmidler	4			
Utsatt skattefordel	7	331.283	176.999	0
Fast eiendom		3.621.822	3.621.822	3.621.822
Maskiner		469.000	894.301	1.371.784
Innventar/kunst		604.358	982.247	1.419.136
Sum anleggsmidler		5.026.463	5.675.369	6.412.742
Omløpsmidler				
Kortsiktige fordringer	5	682.439	394.823	278.450
Forskuddsbetalte kostnader		655.961	550.233	457.520
Obligasjoner		9.413.337	8.639.162	8.371.360
Bank		10.595.882	10.302.384	8.658.877
Bundne midler		2.460.191	2.344.073	2.250.195
Sum omløpsmidler		23.807.810	22.230.675	20.016.402
Sum eiendeler		28.834.273	27.729.045	26.429.144
GJELD OG EGENKAPITAL				
Egenkapital	6			
Sikringsfond		15.000.000	15.000.000	15.000.000
Annen egenkapital 1.01		8.588.190	7.743.552	6.589.800
Årsresultat tilført annen egenkapital		770.300	844.638	1.153.752
Egenkapital 31.12		24.358.490	23.588.190	22.743.552
Kortsiktig gjeld				
Betalbar skatt	7	510.034	817.125	0
Leverandører		192.553	331.340	1.192.042
Skattetrekk		594.139	601.655	582.890
Arbeidsgiveravgift		453.550	424.270	487.451
Påløpne kostnader		2.511.294	2.126.747	1.643.013
Fylkesskattesjefen		214.213	16.717	-219.804
Sum gjeld		4.475.783	4.317.854	3.685.592
Sum gjeld og egenkapital		28.834.273	27.906.044	26.429.144

Oslo, 18.05.2009

Styret for stiftelsen Lovdata

Knut Kaasen

Hans Brattestå

Regine Ramm Bjerke

Randi B. Bull

Marianne Vollan

Trygve Harvold
direktør

Kontantstrømanalyse

Operasjonelle aktiviteter:	2008	2007	2006
Resultat	1.126.051	1.484.764	1.153.752
Ordinære avskrivninger	1.238.416	1.273.853	957.419
Endring i kundefordringer	-287.616	-116.373	-115.127
Endring i leverandørgjeld	-138.788	-860.701	737.254
Endring i tidsavgrensningsposter	498.079	642.124	185.507
Skatt	-817.095	0	0
Netto kontantstrøm	1.619.047	2.423.668	2.918.805
Investeringsaktiviteter:			
Utbetalinger ved kjøp av fast eiendom	0	0	0
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-435.227	-418.481	-2.418.364
Utbetalinger ved kjøp av obligasjoner	-774.175	-267.802	-3.047.352
Netto kontantstrøm	-1.209.402	-686.283	-5.465.716
Netto endring i kontanter o.l.			
Kontanter o.l. ved årets begynnelse	12.646.460	10.909.075	13.455.985
Beholdning av kontanter o.l. ved årets slutt	13.056.105	12.646.460	10.909.075

Noter til regnskapet

Note 1: Antall ansatte og ytelser til ledende personer mv.

Stiftelsen har hatt 20 fast ansatte og 10 deltids-ansatte studenter i 2008. Personalkostnadene fordeler seg som følger:

• lønninger	10.314.448
• arbeidsgiveravgift	1.662.913
• pensjonskostnader	1.610.929
• andre ytelser	405.799

Lønn og annen godtgjørelse til daglig leder er kr 1.041.579. Pensjonspremie for daglig leder er kr 285.805. Stiftelsen har ingen særskilte forpliktelser overfor daglig leder eller leder av styret i forbindelse med opphør eller endring av ansettelse eller verv. Stiftelsen har ingen særskilte avtaler om bonuser, overskuddsdeling eller opsjoner til fordel for daglig leder eller leder av styret.

Pensjonspremiefond

Stiftelsen har et pensjonspremiefond. Saldo på premiefond pr. 31.12.2008 fremkommer som følger:

Saldo pr. 1.1.2008	1.986.679
Omkostninger premiefond	-6.260
Dekning manglende adm.reserve	-45.761
Resultat for 2008	-1.625
Overskudd av premiefondmidler	92.252
Tilbaktført merpremie	92.835
A konto renter	62.722
Saldo pr. 31.12.2008	2.180.842

Pensjonspremie i 2008 var kr 1.610.929. Lovdata fører ikke fremtidige, neddiskonterte pensjon-premier som passiva og heller ikke fremtidige, neddiskonterte pensjonsutbetalinger som aktiva.

Note 2: Andre driftskostnader

Stiftelsen flyttet inn i nye lokaler i 2005 og har leiekontrakt frem til 2015.

Leien for lokaler i 2008 var på kr 2.850.133.

Note 3: Administrasjons- og salgskostnader

Samlet godtgjørelse til styret i 2008 var kr 161.000

Samlet godtgjørelse til revisor i 2008 var kr 82.467

Note 4: Ordinære avskrivninger

	Maskiner	Inventar	Kunst	Maskinrom	Sum
Anskaffelseskost 01.01	14.290.469	2.593.153	209.100	907.993	18.000.715
Tilgang i år	435.227	0	0	0	435.227
Avgang i år	0	0	0	0	0
Anskaffelseskost 31.12	14.725.696	2.593.153	209.100	907.993	18.435.942
Akkumulert avskrivning 1.1	13.552.423	1.820.007	0	751.737	16.124.167
Avskrevet i år	807.683	377.889	0	52.844	1.238.416
Avskrevet på solgte driftsmidler	0	0	0	0	0
Akkumulert avskrivning 31.12	14.360.106	2.197.896	0	804.581	17.362.583
Bokført verdi 31.12	365.590	395.257	209.100	103.412	1.073.359
Avskrivningssats	50%	25%	0%	25%	

Note 5: Kortsiktige fordringer

Utestående fordringer er nedskrevet med kr 60.000 for å dekke mulige tap. Avsetning til antatte tap på fordringer er uforandret fra 2007.

Note 6: Egenkapital

Stiftelsen har et sikringsfond på kr 15.000.000. Midlene skal bidra til å sikre videre drift i tilfelle endrede forutsetninger av teknologisk, konkurransemessig eller annen art i fremtiden.

Note 7: Skatt

Betalbar skatt for 2008 fremkommer som følger:

	2008	2007
Resultat før skattekostnad	1.126.052	1.484.764
Ikke fradragsberettiget kostnad	1.489.629	1.430.000
Ikke skattepliktig inntekt	-1.380.014	-652.428
Endring midlertidig tidsforskjell	551.014	632.141
	1.786.681	2.894.477
Skatt 28%	500.271	810.454
Formueskatt	9.763	6.671
Sum betalbar skatt	510.034	817.125
Årets skattekostnad:		
Betalbar skatt	510.034	817.125
Endring utsatt skatt	-154.284	-176.999
Skattekostnad	355.750	640.126
Spesifikasjon av grunnlag for utsatt skattefordel:		
Driftsmidler	-1.123.154	-572.141
Fordringer	-60.000	-60.000
Grunnlag utsatt skatt	-1.183.154	-632.141
Utsatt skattefordel i balansen	331.283	176.999

Til årsmøtet i Stiftelsen Lovdata

REVISJONSBERETNING FOR 2008

Ledelsens ansvar og revisors oppgave

Vi har revidert årsregnskapet for Stiftelsen Lovdata for regnskapsåret 2008, som viser et overskudd på kr 770 300. Vi har også revidert opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet. Årsregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger. Regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge er anvendt ved utarbeidelsen av regnskapet. Årsregnskapet og årsberetningen er avgitt av stiftelsens styre og daglig leder. Vår oppgave er å uttale oss om årsregnskapet og øvrige forhold i henhold til revisorlovens krav.

Grunnlag for vår uttalelse

Vi har utført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder revisjonsstandarder vedtatt av Den norske Revisorforening. Revisjonsstandardene krever at vi planlegger og utfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. Revisjon omfatter kontroll av utvalgte deler av materialet som underbygger informasjonen i årsregnskapet, vurdering av de benyttede regnskapsprinsipper og vesentlige regnskapsestimater, samt vurdering av innholdet i og presentasjonen av årsregnskapet. I den grad det følger av god revisjonsskikk, omfatter revisjon også en gjennomgåelse av stiftelsens formuesforvaltning og regnskaps- og intern kontrollsystemer. Vi mener at vår revisjon gir et forsvarlig grunnlag for vår uttalelse.

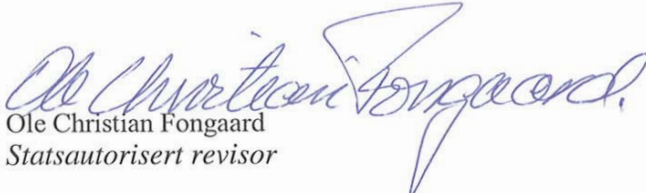
Uttalelse

Vi mener at

- årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av stiftelsens finansielle stilling 31. desember 2008 og av resultatet og kontantstrømmene i regnskapsåret i overensstemmelse med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge
- ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger
- opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Vi har ikke fått kjennskap til noe forhold som tilsier at stiftelsens forvaltning og utdelinger ikke er foretatt i samsvar med lov, stiftelsens formål og vedtektene for øvrig.

Oslo, 18. mai 2009
KPMG AS

Ole Christian Fongaard
Statsautorisert revisor

Offices in:

Oslo	Haugesund	Sandnessjøen
Bodo	Kristiansand	Stavanger
Alta	Larvik	Stord
Arendal	Lillehammer	Tromsø
Bergen	Mo i Rana	Trondheim
Everum	Molde	Tønsberg
Finnsnes	Røros	Ålesund
Hamar	Sandefjord	

KPMG AS is the Norwegian member firm of KPMG International,
a Swiss cooperative.

Statsautoriserte revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Dette finner du i Lovdata Online:

Regelverk:

- Norges lover inkludert historiske versjoner av gjeldende lover
- Opphevede lover
- Sentrale forskrifter inkludert historiske versjoner av gjeldende forskrifter
- Opphevede forskrifter
- Stortingsvedtak
- Delegeringer
- Instruks
- Lokale forskrifter
- Kunngjøring i Norsk Lovtidend

Rundskriv:

- Finansdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Justisdepartementet
- Politidirektoratet
- Riksadvokaten
- NAVs rundskrivssamling
- Skattedirektoratets meldinger

Traktater:

- Skatteavtaler mellom Norge og fremmede stater

Juridisk litteratur:

- Ca. 4000 juridiske artikler i fulltekst
- Lignings-ABC
- MVA-håndboken
- Artikler fra EuroRett
- Lov&Data

Lovforarbeider:

- Norges offentlige utredninger fra og med 1995 – samt en del eldre utredninger
- Odelstingsproposisjoner fra og med 1985 – samt en del eldre proposisjoner
- Innstillinger til Odelstinget fra og med sesjonen 1991-92
- Odelstingsmeldinger fra og med 1997
- Statsrådsforedrag fra og med 2008
- Odelstingsbeslutninger fra og med 1994
- Lagtingsbeslutninger fra og med 1995
- Representantforslag fra og med sesjonen 1991-92

Rettsavgjørelser og andre avgjørelser

- Høyesterett fra og med 1945 – samt ca. 5000 eldre avgjørelser
- Lagmannsrettene. Publiserte avgjørelser fra og med 1935 – upubliserte avgjørelser fra og med 1993.
- Tingrettene. Publiserte avgjørelser fra og med 1935 – utvalgte upubliserte avgjørelser fra og med 2002.
- Arbeidsrettens avgjørelser fra og med 1916
- Jordskifteoverrettene – utvalgte avgjørelser fra og med 1991.
- Jordskifterettene – utvalgte avgjørelser fra og med 1996.
- Nordiske Domme i Sjøfartsanliggende
- Trykderettens kjennelser

Uttalelser:

- Avkortningsnemnda
- Bankklagenemnda
- Finansdepartementet
- Forsikringskadenemnda
- Justisdepartementets lovavdeling
- Klagenemnda for offentlige anskaffelser
- Næringslivets konkurranseutvalg
- Reklamasjonsnemnda for eiendomsmeglingstjenester
- Sivilombudsmannen
- Skattedirektoratet

Vedtak:

- Disiplinæravgjørelser for advokater
- Domeneklagenemnda
- Erstatningsnemnda for voldsofre
- Forbrukertvistutvalget
- Fylkesnemnda for sosiale saker
- Helsepersonellnemnda
- Klagenemnda for merverdiavgift
- Klagenemnda for miljøinformasjon
- Klagenemnda for oljeskatt
- Klagenemnda for behandling i utlandet
- Likestillings- og diskrimineringsnemnda
- Markedsrådet
- Skatteklagenemnda for storbedrifter
- Pasientskadenemnda

- Patentstyret
- Personvernemnda
- Preimplantasjonsdiagnostikknemnda
- Politidirektoratet
- Statens sivilrettsforvaltning (erstatning for strafforfølgning)
- Tilsynsutvalget for dommere
- Tvisteløsningsnemnda etter arbeidsmiljøloven
- Tinglysningavgjørelser

EØS:

- Traktater
- EØS-avtalen på norsk
- Direktiver og forordninger på norsk
- EØS-komiteens beslutninger
- EFTA-domstolen
- EFTAs overvåkningsorgan – ESA

EU (engelsk versjon av EUR-Lex):

- Treaties
- Secondary legislation
- Preparatory works
- Case law
- Parliamentary questions

EU (dansk versjon av Eur-Lex)

- Avgjørelser

Internasjonale domstoler:

- Menneskerettsdomstolen – norske sammendrag

Internasjonale organisasjoner

- United Nations Human Rights – individklager mot Norge